

על יעילותן של תובענות ייצוגיות: תביעות סימון מזון כדוגמה

אלון קלמנט

הבינתחומי, הרצליה

רקע: בעייתיות בחישוב הנזק בייצוגיות

- * דרישת הסתמכות בתביעות הטעיה צרכניות
- * ויתור על דרישת הסתמכות בתביעות הטעיה בניירות ערך
- * חישוב הנזק בתביעות הטעיה בניירות ערך
- * נזק לאוטונומיה
- * דרכים למדידת נזק כולל, בהעדר אפשרות למדוד נזקים פרטניים
- * הפער בין השווי הנחזה לשווי הממומש של סעדים בהסדרי פשרה

רגולצית סימון מזון

- * תקנים רשמיים מכוח סעיפים 2א ו8 לחוק התקנים
- * חובות סימון מוצרי מזון מכוח סעיף 17(ב) לחוק הגנת הצרכן
- * תקנות מכוח פקודת בריאות הציבור (מזון)
- * הוראות נוספות בחקיקה (לדוגמא – החוק להסדרת תוצאת אורגנית, תשס"ו-2006; פקודת בריאות הציבור (מזון) ותקנות מכוחה)
- * הרגולטורים: משרד הכלכלה ומשרד הבריאות

העילות בגין הפרת רגולצית סימון מזון

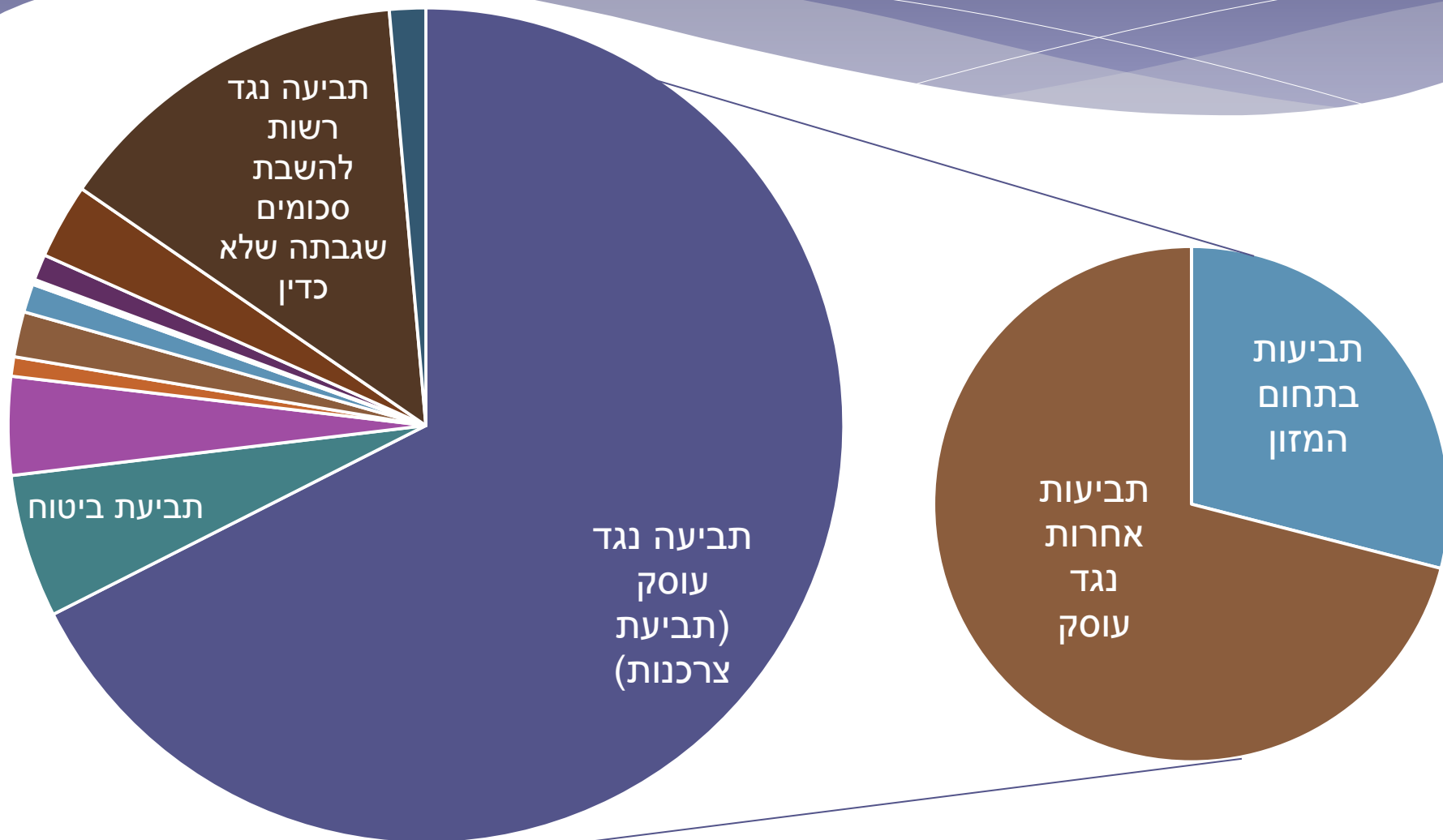
- * איסור הטעיה – ס' 2 לחוק הגנת הצרכן
- * הפרת חובות סימון – סעיפים 17, 18 ו-31 לחוק הגנת הצרכן
- * הפרת חובה חקוקה – ס' 63 לפקודת הנזיקין

הסעדים בגין הפרת רגולציית סימון מזון

* צו עשה – תיקון ההפרה לעתיד

* פיצויים בגין נזקי עבר

הגשת תובענות ייצוגיות בתחום המזון – 2006-2012

הגשת תובענות ייצוגיות בתחום המזון – 2006-2012

* בסה"כ 317 תובענות בתחום המזון.

* 71% הסתיימו בהסתלקות

* 17.4% הסתיימו בפשרה לפני אישור התובענה כייצוגית

הגשת תובענות ייצוגיות בתחום המזון – 2006-2012

- * הסתלקויות (225):
- * 96 הסתיימו בגלל העדר עילה או סיכויי תביעה נמוכים
- * 83 הנתבע קיים חובותיו
- * 46 אחר או לא ידוע
- * שכר טרחה (חציונים):
- * הסתלקות: 20,000 ש"ח
- * פשרה: 30,000 ש"ח
- * עלות התדיינות למערכת:
- * ממוצע ימים מפתיחה לסגירה 331 ימים. חציון – 263 ימים.
- * ממוצע דיונים: 0.96

האם תובענות ייצוגיות בגין סימון מזון יעילות?

- * מה הנזקים שנגרמים עקב הפרת הוראות סימון מזון?
- * מה האפקטיביות של תובענות אלה בהקטנת ההפרות, וכתוצאה מכך בהקטנת הנזקים?
- * מה העלויות של תובענות אלה?

מה הנזקים שנגרמים עקב הפרת הוראות סימון מזון?

- * נזקים הנגרמים עקב הפרה מסויימת:
- * צרכנים רוכשים מוצר שונה מזה שהתכוונו לרכוש
  - * פגיעה בצרכנים
  - * פגיעה במתחרים
- * צרכנים אינם עושים שימוש נכון במוצר
- * נזקים 'כלליים' הנגרמים עקב אחוז ההפרות במשק:
  - * יצרנים מתקשים להעביר מידע לגבי המוצרים שלהם
  - * צרכנים משקיעים יותר מדי בבירור מידע ונרתעים מרכישות

מה האפקטיביות של תובענות אלה בהקטנת ההפרות והנזקים?

- * תלוי באפקטיביות של הרגולטור
- * תלוי באחוז ההפרות הכולל
- * תלוי ביעילותה / נחיצותה של הרגולציה

מה העלויות של תובענות אלה?

* תביעות שבהן לא הופרה הוראת הסימון – עלות מבוזבזת

* תביעות שבהן הופרה הוראת הסימון -

* עלות ההליך עבור הנתבע

* עלות ההליך עבור התובע

* עלות ההליך עבור בית המשפט

* העלות הכוללת תלויה באחוז ההפרות!!!

מה מכל אלה יכול בית המשפט
להעריך בתביעה מסויימת?

מה הנזקים שנגרמים עקב הפרת הוראות סימון מזון?

* נזקים הנגרמים עקב הפרה מסויימת:

* צרכנים רוכשים מוצר שונה מזה שהתכוונו לרכוש

* פגיעה בצרכנים (?)

* פגיעה במתחרים (?)

* צרכנים אינם עושים שימוש נכון במוצר (?)

~~* נזקים 'כלליים' הנגרמים עקב אחוז ההפרות במשק:~~

~~* יצרנים מתקשים להעביר מידע לגבי המוצרים שלהם~~

~~* צרכנים משקיעים יותר מדי בבירור מידע ונרתעים מרכישות~~

מה האפקטיביות של תובענות אלה בהקטנת ההפרות והנזקים?

~~* תלוי באפקטיביות של הרגולטור~~

~~* תלוי באחוז ההפרות הכולל~~

~~* תלוי ביעילותה / נחיצותה של הרגולציה~~

מה העלויות של תובענות אלה?

* תביעות שבהן לא הופרה הוראת הסימון – עלות מבוזבזת

* תביעות שבהן הופרה הוראת הסימון

* עלות ההליך עבור הנתבע

* עלות ההליך עבור התובע

* עלות ההליך עבור בית המשפט

~~* העלות הכוללת תלויה באחוז הפרות!!!~~

באופן כללי, בתי משפט מתקשים...

* להעריך השלכות רחב

* להעריך השפעות של פסיקה ex post על התנהגות ex ante

קלמנט, "פשרה והסתלקות בתובענה הייצוגית", משפטים מא' 5

- * תיגמול הסתלקויות יוביל להגשת תביעות רבות
- * הקלה באישור תרומות יביא לניצולן לרעה
- * העדר התניה של שכר טרחה במימוש יביא לאחוזי מימוש נמוכים

קלמנט, "פשרה והסתלקות בתובענה הייצוגית", משפטים מא' 5, 60-72

- * הסתלקות בתביעת סרק – אין לפסוק גמול ושכר טרחה
- * הסתלקות עקב שינוי התנהגות – פסיקת גמול ושכר טרחה לפי קריטריונים ראויים, לאחר שברור שאין נזק לקבוצה
- * הסתלקות בכל מקרה אחר – פרסום והחלפת התובע ועורך הדין

קלמנט, "פשרה והסתלקות בתובענה הייצוגית", משפטים מא' 5, 60-72

- * הסתלקות **בתביעת סרק** – אין לפסוק גמול ושכר טרחה
- * הסתלקות עקב שינוי התנהגות – פסיקת גמול ושכר טרחה לפי קריטריונים ראויים, לאחר שברור שאין נזק לקבוצה
- * הסתלקות בכל מקרה אחר – פרסום והחלפת התובע ועורך הדין

מה יקרה?

- * תובעים בגין הפרת חובות סימון מזון לא יסתלקו אלא יבקשו לאשר את התובענה כייצוגית
- * תגובת בתי המשפט
- * אין לאשר – כי לא יעילה והוגנת
- * אין לאשר – כי 'מעשה של מה בכך'
- * אין לאשר – כי לא היתה פניה מוקדמת
- * אין לאשר – כי סעיף 8 קובע 'רשאי לאשר'
- * תביעות כאלה לא יוגשו

מה בתי משפט צריכים לעשות?

- * לבדוק את העילה (להסתייע ברגולטור) – סיכויי ההצלחה
- * לפסוק הוצאות כאשר העילה אינה מוצדקת
- * לבחון האם יש נזק קונקרטי לקבוצה
- * לאשר גמול ושכר טרחה לפי קריטריונים ראויים
- * לא לדרוש פנייה מוקדמת
- * לזכור – אכיפת רגולציה מובנית בתוך החוק (ר' הוראות החדילה)

ומה יקרה אז?

* התעשייה תלחץ להגברת הרגולציה

* רגולציה חיצונית

* רגולציה פנימית